

Patrycja Beba, Walenty Poczta, Ewa Kiryluk-Dryjska

Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu

EWOLUCJA KIERUNKÓW WSPARCIA WSI I ROLNICTWA W POLSCE ŚRODKAMI WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ O CHARAKTERZE STRUKTURALNYM

*EVOLUTION OF DIRECTIONS OF SUPPORT FOR AGRICULTURE
AND RURAL AREAS IN POLAND BY CAP'S STRUCTURAL FUNDS*

Słowa kluczowe: priorytety WPR, PROW, klasyfikacja działań

Key words: priorities of the CAP, RDP, classification of measures

JEL codes: Q18

Abstrakt. Celem artykułu jest określenie kierunków zmian wykorzystania środków wspólnej polityki rolnej o charakterze strukturalnym w Polsce w latach 2004-2020 przez analizę struktury finansowania celów wyznaczonych przez priorytety PROW 2014-2020. Dokonano klasyfikacji działań programów strukturalnych skierowanych na rozwój wsi i rolnictwa w Polsce. Klasyfikacji dokonano poprzez przypisanie działań analizowanych programów do 6 priorytetów PROW 2014-2020. Następnie przedstawiono strukturę finansowania wyróżnionych celów w okresach wyznaczanych przez kolejne perspektywy finansowe UE. Stwierdzono, że polityka strukturalna WPR jest polityką ewoluującą i podatną na zmieniające się potrzeby wsi i rolnictwa, jednak w polskich warunkach cechuje się ona dużą stabilnością. Z polskiego punktu widzenia, od momentu akcesji do UE w realizacji tej polityki podstawowe znaczenie ma zwiększanie konkurencyjności rolnictwa.

Wstęp

Choć Polska wstąpiła w struktury Unii Europejskiej (UE) w momencie, gdy na pierwszy plan wspólnej polityki rolnej (WPR), głównie w starych krajach członkowskich wysunęło się wspieranie pozaprodukcyjnych funkcji rolnictwa [Poczta 2010], kwestia modernizacji i poprawy produktywności tego sektora nie pozostała obojętna dla instytucji odpowiedzialnych za politykę rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce. Programy strukturalne skierowane na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich opracowywane były przy założeniu, że potrzeby gospodarki rolno-żywnościowej i obszarów wiejskich w Polsce są różnorodne i każdą z nich należy choć częściowo zaspokoić. Wynikiem takiego podejścia, jak twierdzą niektórzy autorzy, było znaczne rozproszenie środków i brak koncentracji na rozwiązywaniu zasadniczych problemów wsi i rolnictwa [Rowiński 2010].

W latach 2004-2006 przedsięwzięcia zmierzające do poprawy szeroko rozumianych struktur rolnych realizowane były w ramach dwóch spójnych i wzajemnie uzupełniających się programów: Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” (SPO Rolnictwo) oraz Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006 (PROW 2004-2006)¹. Projekty, które były współfinansowane przez te programy miały przyczynić się do realizacji dwóch podstawowych priorytetów (zgodnych z Narodowym Planem Rozwoju na lata 2004-2006): poprawy konkurencyjności gospodarki żywnościowej oraz wsparcia zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. Ponadto w SPO Rolnictwo wyznaczono cel dodatkowy – wsparcie przemysłu przetwórczego w celu poprawy jego pozycji konkurencyjnej. Od roku 2007 realizowany był zaś Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (PROW 2007-2013). Integrował on działania zawarte w dwóch poprzednich programach, dzieląc je na

¹ Jak zauważył Janusz Rowiński [2010], programy te stanowiły w rzeczywistości jeden program, finansowany jednak z dwóch różnych źródeł. Oba współfinansowane były z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, PROW 2004-2006 jednak z Sekcji Gwarancji, natomiast SPO Rolnictwo z Sekcji Orientacji.

cztery grupy, zwane osiami. Obecnie całość działań wspierających strukturalną politykę rozwoju wsi i rolnictwa (II filar WPR) objęta została PROW 2014-2020 w ramach 6 priorytetów.

Ogólna kwota zrealizowanych w ramach wymienionych programów płatności wyniosła ponad 85 mld zł, z czego 6,9 mld zł w ramach SPO Rolnictwo, 10,8 mld zł PROW 2004-2006, a 67,5 mld zł PROW 2007-2013. Kolejne 13,6 mld euro stanowią całkowite planowane wydatki (wkład z budżetu UE i krajowy) na realizację PROW 2014-2020 [SPO 2004, PROW 2004, PROW 2006 oraz PROW 2014].

Celem artykułu jest określenie kierunków zmian polityki strukturalnej WPR w Polsce w latach 2004-2020 przez analizę struktury finansowania celów wyznaczonych przez priorytety PROW 2014-2020.

Material i metodyka badań

Zaprezentowano klasyfikację opartą na przypisaniu działań analizowanych programów do sześciu priorytetów PROW 2014-2020². Podstawowym kryterium dopasowania poszczególnych działań do priorytetów była płaszczyzna oddziaływania instrumentów. Zważywszy jednak na trudność w określeniu podstawowych celów realizowanych przez poszczególne działania, przyjęta klasyfikacja ma charakter subiektywny. Opracowana klasyfikacja w dalszej kolejności posłużyła do określenia struktury finansowania celów polityki strukturalnej względem wsi i rolnictwa w trzech okresach wyznaczonych przez kolejne okresy budżetowe UE.

Material do badań stanowiły dokumenty programowe SPO Rolnictwo, PROW 2004-2006, PROW 2007-2013 i PROW 2014-2020 oraz dane dotyczące wykorzystania środków UE w ramach II filara WPR pochodzące z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wyniki badań

Analizowane programy można uznać za kompleksowe, ponieważ charakteryzowały się bogatym instrumentarium realizującym różnorodne cele. Środki na ich realizację rozdzielane były w ramach określonych działań. Należy jednak podkreślić, że działania zazwyczaj nie realizowały wyłącznie jednego celu. Obok celu podstawowego występowały często cele poboczne, które częściowo prowadziły do zatarcia ich rzeczywistego charakteru, a w konsekwencji charakteru całego programu, w ramach którego były realizowane [Rowiński 2010]. W strukturze analizowanych programów znalazło się 61 działań, z czego 15 było realizowanych w ramach SPO Rolnictwo, 10 – PROW 2004-2006³, 21 – PROW 2007-2013, a kolejne 15 w ramach PROW 2014-2020. Ważnym elementem wyznaczenia kierunków zmian II filara WPR jest szczegółowa analiza tych działań w kontekście celów, na których realizację kierowane były środki. W tabeli 1 przedstawiono klasyfikację działań programów strukturalnych WPR w latach 2004-2020 według priorytetów PROW 2014-2020⁴.

Klasyfikacja działań programów strukturalnych WPR w latach 2004-2020 według priorytetów PROW 2014-2020

W grupie instrumentów reprezentujących priorytet 1. PROW 2014-2020 wyróżniono osiem działań. Ich podstawowym celem jest lub było zwiększenie poziomu innowacyjności, unowocześnienie sektora rolno-spożywczego, a także podniesienie poziomu wiedzy producentów rolnych.

² W dalszej części rozdziału używane będą skrótowe formy nazw priorytetów, odpowiednio: priorytet 1. „Transfer wiedzy i innowacji”, priorytet 2. „Konkurencyjność gospodarki rolnej”, priorytet 3. „Organizacja łańcucha żywnościowego”, priorytet 4. „Ekosystemy”, priorytet 5. „Efektywne gospodarowanie zasobami”, priorytet 6. „Włączenie społeczne”.

³ Działania „Uzupelnienie płatności obszarowych” oraz „Projekty zatwierdzone w ramach Rozporządzenia (KE) 1268/1999” ze względu na odmienny (niestrukturalny) charakter nie zostały uwzględnione w przeprowadzonej analizie. Łącznie środki przeznaczone na te działania stanowią około 1/4 całkowitego budżetu PROW 2004-2006.

⁴ Alternatywną klasyfikację podziału działań programów SAPARD, SPO Rolnictwo, PROW 2004-2006, PROW 2007-2013 na grupy przedstawili m.in. J. Rowiński [2008a, 2008b, 2010] i Mirosław Biczkowski [2013].

Tabela 1. Klasyfikacja działań programów strukturalnych WPR w latach 2004-2020 według priorytetów PROW 2014-2020
 Table 1. The classification of measures of the CAP's structural programs in the years 2004-2020 according to the priorities of the RDP 2014-2020

		PROW/RDP		
		2004-2006	2007-2013	2014-2020
SPO Rolnictwo/ SOP Agriculture				
Priorytet 1. PROW 2014-2020 „Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich”/ Priority 1 of RDP 2014-2020 „Fostering knowledge transfer and innovation in agriculture, forestry, and rural areas”	Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie/Training for persons employed in agriculture and forestry Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów/Use of advisory services Działania informacyjne i promocyjne/Information and promotion activities			Transfer wiedzy i działalność informacyjna/Knowledge transfer and information actions Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw/Advisory services, farm management and farm relief services Współpraca/Co-operation
Priorytet 2. PROW 2014-2020 „Poprawa konkurencyjności wszystkich rodzajów gospodarki rolnej i zwiększenie rentowności gospodarstw rolnych”/ Priority 2 of RDP 2014-2020 “Enhancing farm viability and competitiveness of all types of agriculture in all regions and promoting innovative farm technologies and the sustainable management of forests”	Inwestycje w gospodarstwach rolnych/Investment in agricultural holdings Ułatwianie startu młodym rolnikom/Setting up of young farmers Scałanie gruntów/Land consolidation Rozwój i ulepszenie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem/ Development and improvement of infrastructure related to agriculture	Renty strukturalne/Early retirement Wspieranie gospodarstw niskotowarowych/ Supporting semi-subsistence farms Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE/ Adjustment of agricultural holdings to EU standards	Ułatwianie startu młodym rolnikom/ Setting up of young farmers Renty strukturalne/Early retirement Modernizacja gospodarstw rolnych/ Modernisation of agricultural holdings Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa/Improving and developing infrastructure related to the development and adaptation of agriculture and forestry Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej/Adding value to agricultural and forestry products Wspieranie gospodarstw niskotowarowych/ Semi-subsistence farming	Inwestycje w środki trwałe/ Investments in physical assets Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej/Farm and business development Inwestycje w rozwój obszarów leśnych i poprawę żywotności lasów/Investments in forest area development and improvement of the viability of forests Wcześniejsza emerytura/Early retirement

Tabela 1. Cd./Table 1. Cont.

SPO Rolnictwo/ SOP Agriculture		PROW/RDP	
2004-2006		2007-2013	
Priorytet 3. PROW 2014-2020 „Poprawa organizacji łańcucha żywnościowego i promowanie zarządzania ryzykiem w rolnictwie”/ Priority 3 of RDP 2014-2020 “Promoting food chain organisation, including processing and marketing of agricultural products, animal welfare and risk management in agriculture”			
Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych/ Improving processing and marketing of agricultural products	Grupy producentów rolnych/ Producer groups	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności/ Participation of farmers in food quality schemes grupy producentów rolnych/ producer groups	Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych/ Quality schemes for agricultural products, and foodstuffs Tworzenie grup i organizacji producentów/ Setting-up of producer groups and organisations
Priorytet 4 PROW 2014-2020 „Odtwarzanie, chronienie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa”/ Priority 4 of RDP 2014-2020 „Restoring, preserving and enhancing ecosystems related to agriculture and forestry”			
Priorytet 5 PROW 2014-2020 „Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmiany klimatu w sektorach: rolnym, spożywczym i leśnym”/ Priority 5 of RDP 2014-2020 „Promoting resource efficiency and supporting the shift towards a low carbon and climate resilient economy in agriculture, food and forestry sectors”			
Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych/ Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters or fire and introduction of appropriate prevention actions Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi/ Agricultural water resources management	Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)/ Supporting agricultural activity in areas with handicaps Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt/ Agri-environment and animal welfare zalesianie gruntów rolnych/ forestry	Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania/ Natural handicaps payments in mountain areas and payments in other areas with handicaps Program rolnośrodowiskowy/ Agri-environment payments Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne/ Afforestation of agricultural and non-agricultural land Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych/ Restoring forestry potential and introducing prevention actions Przywracanie potencjału produkcji rolniej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych/ Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and introduction of appropriate prevention actions	Działanie rolnośrodowiskowo-klimatyczne/ Agri-environment-climate Rolnictwo ekologiczne/ organic farming Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami/ Payments to areas facing natural or other specific constraints Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych/ Restoring agricultural production potential damaged by natural disasters and introduction of appropriate prevention actions

Tabela 1. Cd./Table 1. Cont.

SPO Rolnictwo/ SOP Agriculture	PROW/RDP	
	2004-2006	2007-2013
<p>Priorytet 6. PROW 2014-2020 „Zwiększenie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”/ <i>Priority 6 of RDP 2014-2020 „Promoting social inclusion, poverty reduction and economic development in rural areas”</i></p> <p>Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego/<i>Village renewal, preservation and protection of cultural heritage</i></p> <p>Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów/<i>Diversification of agricultural activities in order to provide multiple activities or alternative sources of income</i></p> <p>Pilotażowy Program LEADER+</p>	<p>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej/<i>Diversification into non-agricultural activities</i></p> <p>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw/<i>Creation and development of micro-enterprises</i></p> <p>Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej/<i>Basic services for the economy and rural population</i></p> <p>Odnowa i rozwój wsi/<i>Village renewal and development</i></p> <p>Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju/<i>Implementing local development strategies</i></p> <p>Wdrażanie projektów współpracy/<i>Implementing cooperation projects</i></p> <p>Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja/<i>Local action group, skills acquisition and animation</i></p>	<p>Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich/<i>Basic services and village renewal in rural areas</i></p> <p>Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER/<i>Support for leader local development</i></p>

* Struktura PROW 2014-2020 dopuszcza realizację różnych priorytetów rozwoju obszarów wiejskich poprzez te same działania. Ponieważ w realizacji priorytetu 4. i 5. wpisują się podobne działania, priorytety te są analizowane łącznie/*The structure of the RDP 2014-2020 allows for the implementation of various rural development priorities through the same measures. Because the priority of 4 and 5 is implemented by similar measures, these priorities are analyzed together*

Źródło: opracowanie własne na podstawie [MRiRW 2014a,b,c 2006]

Source: own study based on [MRiRW 2014a,b,c 2006]

Jedną z najistotniejszych kwestii dla sektora rolnego w Polsce (o czym przesądza udział w całkowitym wsparciu z polityki strukturalnej WPR) jest konkurencyjność gospodarki rolnej (priorytet 2.). Już od momentu wejścia Polski w struktury UE wspierano modernizację gospodarstw rolnych oraz ich dostosowanie do sprawnego funkcjonowania na rynku unijnym. W kolejnych latach dofinansowywano również konkurencyjność i dochodowość gospodarstw, dzięki lepszemu dopasowywaniu kierunku i skali produkcji do potrzeb rynkowych, obniżaniu kosztów czy poprawie dobrostanu zwierząt. Było to możliwe przez realizację m.in. takich działań jak: „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, „Renty strukturalne”, „Modernizacja gospodarstw rolnych” czy „Inwestycje w środki trwałe”.

W warunkach znacznego rozdrobnienia gospodarstw rolnych w Polsce istotną kwestią jest również usprawnienie organizacji łańcucha żywnościowego (priorytet 3. PROW 2014-2020). Udział małych gospodarstw w kanałach marketingowych jest utrudniony z racji niewielkiej skali produkcji czy ograniczonych możliwości sprostania wymogom jakościowym odbiorców. W celu zmniejszenia tych ograniczeń wzmacnia się sektor przetwórstwa oraz wspiera rolników m.in. przez ich zrzeszanie w grupy producenckie czy udział systemach jakości.

Kolejny typ wsparcia (odpowiadający priorytetom 4. i 5. PROW 2014-2020) realizowany jest przez instrumenty prośrodowiskowe. Zaliczono do nich płatności rolnośrodowiskowe, płatności dla obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania czy pomoc w przywracaniu produkcji rolnej i leśnej.

Jednym z problemów na obszarach wiejskich w Polsce jest również ich zapóźnienie w stosunku do terenów zurbanizowanych. Przyspieszenie pozytywnych przemian na wsi, a tym samym realizacja priorytetu 6. PROW 2014-2020, nastąpiło m.in. dzięki znaczącej roli działań: „Odnowa i rozwój wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i programowi LEADER.

Struktura przeznaczenia środków finansowych programów rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce w latach 2004-2020 według priorytetów PROW 2014-2020

W tabeli 2 przedstawiono strukturę przeznaczenia środków finansowych programów rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce w latach 2004-2020 według priorytetów PROW 2014-2020. Zauważyć można, że od chwili przystąpienia Polski do UE z finansowego punktu widzenia największymi programami były PROW 2007-2013 i PROW 2014-2020. Te właśnie programy w znacznej mierze przesądzają o strukturze przeznaczenia całości środków pomocowych realizowanych w ramach analizowanych programów. Z przeprowadzonych analiz wynika, że nieustannie od 2004 roku najważniejszym zagadnieniem w procesie rozwoju rolnictwa w Polsce jest kwestia poprawy sytuacji strukturalnej i wsparcia konkurencyjności sektora rolnego (priorytet 2.). Publiczne środki finansowe wspierające ten cel w latach 2004-2020 stanowiły prawie połowę całkowitej kwoty zrealizowanych przez beneficjentów płatności i wynosiły łącznie ponad 68 mld zł (tab. 2). Okazuje się jednak, że z biegiem lat II filar WPR przestaje mieć charakter wyłącznie rolny, wspierając przede wszystkim gospodarstwa rolne. Staje się on także instrumentem prośrodowiskowym, mającym istotne znaczenie dla bezpieczeństwa żywnościowego czy rozwoju obszarów wiejskich. Świadczy o tym duży udział w strukturze finansowania działań mających na celu wsparcie ochrony środowiska przyrodniczego i jego biologicznej różnorodności. Intensywna produkcja rolna bądź zaniechanie użytkowania gruntów rolnych wywiera często negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze na terenach wiejskich. Prowadzić to może do utraty walorów krajobrazowych i zróżnicowania biologicznego. Pomimo że większość działań, które nie są włączane do polskich programów rozwoju obszarów wiejskich dotyczy właśnie ochrony środowiska, nie oznacza to, że kwestie te są pomijane. Instrumenty wspierające ten cel są pod kątem wysokości zrealizowanych płatności drugą największą grupą działań. Środki skierowane na ich realizację (priorytet 4. i 5.) stanowią około 1/3 całości środków strukturalnych skierowanych na rozwój wsi i rolnictwa w Polsce.

Tabela 2. Struktura przeznaczenia środków finansowych programów rozwoju wsi i rolnictwa w Polsce w latach 2004-2020 według priorytetów PROW 2014-2020

Table 2. The structure of the use of funds from rural development programs in Poland in 2004-2020 according to the priorities of the RDP 2014-2020

Wyszczególnienie/ <i>Specification</i>	Transfer wiedzy i innowacji (P1)/ <i>Knowledge transfer and innovation</i>	Konkurencyjność gospodarki rolnej (P2)/ <i>Competitiveness of agriculture</i>	Organizacja łańcucha żywnościowego (P3)/ <i>Food chain organisation</i>	Ekosystemy, efektywne gospodarowanie zasobami (P4, P5)/ <i>Ecosystems, resource efficiency</i>	Włączenie społeczne (P6)/ <i>Social inclusion</i>	Razem/ <i>Total</i>
mln zł/mln PLN						
Razem 2004-2006, w tym/ <i>Total 2004-2006, including:</i>	246,1	9 285,9	1 830,6	5 467,1	816,4	17 646,2
SPO Rolnictwo/ <i>SOP Agriculture</i>	246,1	3 448,3	1 806,4	559,4	816,4	6 876,7
PROW 2004-2006/ <i>RDP 2004-2006</i>	0,0	5 837,6	24,2	4 907,7	0,0	10 769,5
PROW 2007-2013/ <i>RDP 2007-2013</i>	260,7	31 389,2	856,0	22 820,6	12 172,6	67 499,1
PROW 2014-2020* <i>RDP 2014-2020</i>	815,6	27 340,8	3 633,8	17 293,5	7 728,7	56 812,4
Razem/ <i>Total</i>	1 322,4	68 015,9	6 320,4	45 581,2	20 717,7	141 957,7
Udział/Share [%]						
Razem 2004-2006, w tym/ <i>Total 2004-2006, including:</i>	1,4	52,6	10,4	31,0	4,6	100,0
SPO Rolnictwo/ <i>SOP Agriculture</i>	3,6	50,1	26,3	8,1	11,9	100,0
PROW 2004-2006/ <i>RDP 2004-2006</i>	0,0	54,2	0,2	45,6	0,0	100,0
PROW 2007-2013/ <i>RDP 2007-2013</i>	0,4	46,5	1,3	33,8	18,0	100,0
PROW 2014-2020/ <i>RDP 2014-2020</i>	1,4	48,1	6,4	30,4	13,6	100,0
Razem/ <i>Total</i>	0,9	47,9	4,5	32,1	14,6	100,0

* Przeliczono według średniego kursu euro NBP z 16.08.2016 r. wynoszącego 4,27 zł/converted at the average euro exchange rate of NBP on 16.08.2016 (4.27 PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR, MRiRW
Source: own study based on data from ARiMR, MRiRW

Analizując kolejne perspektywy finansowe, zaważyć można również niewielką tendencję do nadawania coraz większego znaczenia kwestii wsparcia włączenia społecznego i rozwoju obszarów wiejskich, co jednak jest szczególnie charakterystyczne dla „starych” krajów członkowskich UE, które mają dobrze rozwinięte rolnictwo o korzystnej strukturze agrarnej [Począł 2010]. Pozostała kwota 7,6 mld zł przeznaczona została na organizację łańcucha żywnościowego (4,5%) oraz szczególnie podkreślany w obecnej perspektywie finansowej transfer wiedzy i innowacji (0,9%).

Podsumowanie

Można stwierdzić, że polityka strukturalna WPR jest polityką ewoluującą i podatną na zmieniające się potrzeby wsi i rolnictwa. W warunkach polskich cechuje się jednak dość dużą stabilnością. Z polskiego punktu widzenia już od momentu akcesji do UE podstawowe znaczenie w realizacji tej polityki ma potrzeba zwiększenia konkurencyjności rolnictwa, jego modernizacji technicznej, poprawy wydajności pracy i struktury agrarnej gospodarstw. Jednak wraz z następowaniem po sobie kolejnych perspektyw finansowych pojawiają się nowe uwarunkowania kreacji unijnej polityki rolnej w Polsce, wynikające zarówno z uwarunkowań wewnętrznych, jak i regulacji wspólnotowych. Dotyczą one m.in. potrzeby ochrony środowiska, warunków życia na wsi i promowania różnicowania działalności gospodarczej ludności wiejskiej. Realizowana w Polsce w ramach II filaru WPR polityka w coraz większym, aczkolwiek bardzo umiarkowanym zakresie dostosowuje się do tych nowych wyzwań.

Literatura

- Biczkowski Mirosław. 2013. „Przestrzenna alokacja wsparcia finansowego z instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej i ich wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy obszarów wiejskich”. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Geographica Socio-Oeconomica* 13: 93-114.
- MRiRW. 2004a. *PROW 2004-2006*. Warszawa: MRiRW.
- MRiRW. 2004b. *SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich 2004-2006*. Warszawa: MRiRW.
- MRiRW. 2004c. *PROW 2014-2020*. Warszawa: MRiRW.
- MRiRW. 2006. *PROW 2007-2013*. Warszawa: MRiRW.
- Pocza Walenty. 2010. „Wspólna polityka rolna UE po 2013 roku – uzasadnienie, funkcje, kierunki rozwoju w kontekście interesu polskiego rolnictwa”. *Wies i Rolnictwo* 3: 38-55.
- Rowiński Janusz. 2008a. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. [W] *Analiza zatwierdzonej wersji programu i pierwszych lat realizacji. Program Wieloletni 2005-2009*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- Rowiński Janusz. 2008b. „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 na tle wcześniejszych programów wiejskich, współfinansowanych ze środków unijnych (analiza struktury programu)”. *Wies i Rolnictwo* 3 (140): 67-84.
- Rowiński Janusz. 2010. Wpływ funduszy współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa i regionów wiejskich (studium porównawcze). [W] *Wpływ funduszy współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa i regionów wiejskich. Raport końcowy. Program Wieloletni 2005-2009*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.

Summary

The aim of this paper was to determine the directions of changes in the use of the CAP structural funds in Poland in the years 2004-2020. First, classification of the measures of structural programs destined for the development of rural areas in Poland was made. The classification was based on assigned the measures of the programs to the six priorities of the RDP 2014-2020. Next, the analysis was used to present the structure of funding designated goals in the next financial perspectives of the EU.

Adres do korespondencji
mgr Patrycja Beba, prof. dr hab. Walenty Pocza, dr hab. Ewa Kiryłuk-Dryjska
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Wydział Ekonomiczno-Społeczny
Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej w Agrobiznesie
ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań
e-mail: beba@up.poznan.pl